

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania Z.H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy

o wypłatę renty wypadkowej i zwrot nienależnie pobranego świadczenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 9 kwietnia 2025 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 18 kwietnia 2024 r., sygn. akt III AUa 1929/22,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**II. zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego
270 zł (dwieście siedemdziesiąt) z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2024 r. oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 17 października 2022 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 października 2021 r.

Sporną decyzją organ rentowy wstrzymał ubezpieczonemu od dnia 1 sierpnia 2020 r. wypłatę renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy oraz zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranej renty za okres od 1 sierpnia 2020 r. do 31 października 2021 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony był uprawniony do renty wypadkowej od 25 lutego 1996 r. a od 1 sierpnia 2020 r. Ma prawo również do emerytury. Nie było również wątpliwości, że ubezpieczony w spornym okresie prowadził działalność gospodarczą.

Sąd Okręgowy stwierdził, że kwestia sporna w sprawie dotyczy interpretacji obowiązujących przepisów w kontekście możliwości pobierania dwóch świadczeń - emerytury i renty wypadkowej w sytuacji prowadzenia działalności gospodarczej i uzyskiwania z niej przychodów. Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 1/05 (OSNP 2005 nr 14, poz. 213), przypomniał Sąd, że skoro art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2025 r., poz. 257 ze zm., dalej jako „ustawa wypadkowa”) odwołuje się jedynie do definicji przychodów powodujących zawieszenie prawa do wypłaty świadczeń określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1631 ze zm., dalej jako „ustawa emerytalna”), a więc przychodów, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia społecznego - bez względu na ich wysokość - to ma to ten skutek, że prawo do pobierania obu świadczeń, o których mowa, jest wyłączone w razie osiągnięcia takich przychodów także wtedy, gdy dotyczy to emeryta-mężczyzny, który przekroczył 65 lat, niezależnie od wysokości tego przychodu. Stwierdzono, że osiągnięcie jakiegokolwiek przychodu, rozumianego wedle zasad z ustawy emerytalnej wyklucza możliwość łączenia wskazanych świadczeń. W zakresie zwrotu pobranych świadczeń Sąd stwierdził, że ubezpieczony, otrzymał zarówno decyzję o przyznaniu renty w związku z wypadkiem, jak i decyzję o przyznaniu emerytury. Otrzymał też decyzję z dnia 11 września 2019 r. o ustaleniu prawa do renty na dalszy okres, jednak nie zapoznawał się z treściami pouczeń załączonych do wspomnianych decyzji. We wspomnianych pouczeniach były natomiast zawarte zapisy dotyczące sytuacji osoby, która pobierając rentę w związku z wypadkiem przy pracy w zbiegu z emeryturą i osiąga przychód - z jednoczesnym wskazaniem, że „w przypadku osiągnięcia przychodu przysługuje jedno wybrane świadczenie”, a także wyjaśnienia dotyczące pojęcia „nienależnego świadczenia” i konieczności jego zwrotu. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji

stwierdził, że ubezpieczony został prawidłowo pouczony, a pomimo tego pobierał dwa świadczenia, zatem jedno z nich było świadczeniem nienależnym.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że przedmiotem sporu w sprawie na etapie postępowania apelacyjnego pozostawało, czy zasadne jest zobowiązanie ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń oraz czy prawidłowo pozwany wstrzymał wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy. Oceniono, że Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów, nie popełnił też uchybień w zakresie ustalonych faktów. W konsekwencji Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne. Orzeczono o niezasadności zarzutu naruszenia art.26 ustawy wypadkowej oraz art. 104 ustawy emerytalnej.

Sąd drugiej instancji, mając na uwadze brzmienie art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej, uznał za bezsporne, że wnioskodawca, uzyskując przychód z działalności gospodarczej, nie mógł nabyć prawa do wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem. Sąd Apelacyjny podzielił pogląd wyrażony w uchwale II UZP 1/05. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wnioskodawca był prawidłowo pouczony o okolicznościach powodujących wstrzymanie wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w przypadku osiągnięcia przychodu z działalności gospodarczej, co oznacza spełnienie przesłanki, o której mowa w art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Zaskarżając wyrok w całości, ubezpieczony zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 104 ust. 1, 1a i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej i w związku z art. 1, art. 6 ust. 1 oraz art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2025 r., poz. 350 ze zm., dalej jako „ustawa systemowa”) oraz w związku z art. 138 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej. Zarzucono również naruszenie art. 138 ust. 4 w zw. z art. 104 ust. 1, 1a i 2 ustawy emerytalnej. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej uzasadniono istnieniem potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz z uwagi na to, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W zakresie pierwszej przesłanki podniesiono, że uchwała II UZP 1/05 nie odnosi się w swojej tezie *expressis verbis* do zastosowania przepisów ustawy emerytalnej, ustawy wypadkowej oraz ustawy systemowej do sytuacji, gdy emeryt - mężczyzna, po osiągnięciu 65 roku życia, osiąga przychód w warunkach art. 104 ust. 2 ustawy emerytalnej, który nie jest związany z obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, wynikającym z art. 6 ustawy systemowej z uwagi na treść art. 9 ust. 5 ustawy systemowej. W ocenie skarżącego niezbędna jest pogłębiona wykładnia wymienionych w skardze przepisów. Oczywista zasadność ma zdaniem skarżącego polegać na naruszeniu tożsamyh przepisów, ponieważ okoliczność prowadzenia przez skarżącego działalności gospodarczej generującej przychód nie rodzi po jego stronie obowiązku ubezpieczenia społecznego, a zatem nie może prowadzić do wyłączenia uprawnienia z art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej.

W odpowiedzi organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym, polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu

oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). W rozpoznawanej sprawie żadna taka okoliczność nie miała miejsca. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001 nr 3, poz. 52; z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001 nr 10, poz. 156).

W odniesieniu do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., należy podnieść, że wymaga ona wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej.

Warto nadto przypomnieć, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2022 r., II USK 721/21, LEX nr 3491370). Już to spostrzeżenie można uznać za wystarczające dla wykluczenia możliwości przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Pełnomocnik skonstruowawszy uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej na rzekomym problemie prawnym, nie może „z ostrożności procesowej” tego samego wniosku opierać na przesłance przeciwnej argumentacyjnie, to jest oczywistej zasadności.

Niezależnie od tego, w rozpoznawanej sprawie skarga kasacyjna nie jest ani oczywiście uzasadniona ani też w sprawie nie istnieje potrzeba wykładni przepisów

prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Skarżący próbuje bowiem wywodzić, że ma prawo w zakresie wyznaczonym w art. 26 ust. 1 ustawy wypadkowej, czyli do łącznego pobierania emerytury i renty wypadkowej, ponieważ jest jednocześnie prowadzącym pozarolniczą działalność i na podstawie art. 9 ust. 5 ustawy systemowej jako emeryt korzysta ze zwolnienia z obowiązku ubezpieczenia emerytalnego i rentowego. Sens argumentacji skarżącego sprowadza się do tego, że w odróżnieniu od innych „dorabiających” emerytów uprawnionych jednocześnie do renty wypadkowej, jako przedsiębiorca powinien korzystać z dwóch przywilejów jednocześnie, to jest łączenia długoterminowych świadczeń, oraz ze składek, podczas gdy „dorabiający” jako zleceniobiorcy czy pracownicy musieliby wybrać tylko jedno świadczenie. Pomijając próżnię aksjologiczną, w jakiej znajduje się argumentacja zawarta w skardze, należy przypomnieć, że art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej odwołuje się do osiągnięcia przychodu powodującego zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie emerytalnej (nie zaś w ustawie systemowej), niezależnie od wysokości tego przychodu. Warto zatem przypomnieć, że zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Błędne jest odnoszenie się w tym kontekście do katalogu z art. 6 ustawy systemowej, skoro w dalszych przepisach art. 104 ustawy emerytalnej pojęcie działalności podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, za które zgodnie z ust. 2 tego przepisu uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności. Skarżący powołując się na art. 9 ust. 5 ustawy systemowej pomija treść art. 104 ust. 4 ustawy emerytalnej, który przesądza, że opisywane reguły stosuje się również do osób wyłączonych z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu ustalenia prawa do emerytury i renty.

Ze względu na powyższe argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

[SOP]

[r.g.]